

ЎЗБЕКИСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖОҚАРЫ
ХЭМ ОРТА АРНАЎЛЫ
БИЛИМЛЕНДИРИЎ МИНИСТРЛИГИ

БЕРДАҚ АТЫНДАҒЫ ҚАРАҚАЛПАҚ
МӘМЛЕКЕТЛИК УНИВЕРСИТЕТИ

**ҚАРАҚАЛПАҚ МӘМЛЕКЕТЛИК
УНИВЕРСИТЕТИ ҒӘРЕЗСИЗЛИК
ЖЫЛЛАРЫНДА**

*атамасындағы республика илимий-әмелий
конференциясы материаллары*

ТОПЛАМЫ
II ТОМ

НӨКИС-2017

МАЗМУТҮНІ

АЛҒЫ СӨЗ	3
4-СЕКЦИЈА. ЖОҚАРЫ БАЛИМЛЕНДІРІЗҮДЕ ИННОВАЦИЈЕЛІК ТӘЛІМ ТЕХНОЛОГИЈАЛАРЫ ХӘМ ҚОЛЛАНЫЛЫҒЫ	4
Гарризонина Н.В. Моя педагогическая концепция инновационная образовательная среда как условие развития педагогической культуры у студента	4
Аманжолетов Б., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	8
Абдыраманов Н.П. Уқушыларда психомониторинг-технологияны қолдану туралы пікір	10
Алдамасов А.А. Индивидуальность педагога в игровой деятельности и процесс трудового воспитания	11
Майборода З., Алмазбеков Ш. Уақытты ұтымды пайдалану болар билан ойын бағалауға	12
Аманжолетов Б., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	14
Аманжолетов Ш., Мамыраханов З. Жасарымыз қосымша бағдарламаны қолдану	15
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З., Шамбалов Т.У. Методикалық ұсыныстар педагогикалық практикада қолдануға арналған	16
Аманжолетов Б., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	17
Баламанжолетов С.А. Уқушылардың мұғалім тәрбиесіне әсерін бағалау	19
Бекмурзаева Л.Х. Түркия жағдайындағы оқытушылардың ролі	21
Аманжолетов Б., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	22
Аманжолетов Н.А. Оқушылардың инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	23
Аманжолетов Р.К., Алмазбеков Ш. Уақытты ұтымды пайдалану болар билан ойын бағалауға	25
Аманжолетов Б., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	26
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	28
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	29
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	30
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	31
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	32
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	33
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	35
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	36
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	38
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	40
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	41

Аманжолетов Б.Х. Тақлимнинг асослари сифатида мультимедиа технологиялари	42
Рахматиллоев Т.К. Интернет дағулығи о'қитишнинг душу мақоудулариди	44
Сапарова С. Оқушдагы ота-энанинг абурун боларлы инновация-экономия тарбиясында мукамил экинши экинши	45
Уралбаева А. Воспитание школьников в младшем школьном возрасте	47
Тасбекова Г., Утебаева А. Ақша тағдыры боларлы самарла уқушыда ола қорықлы методлар	48
Сатаров Т.Т. Повышение знаний педагогов в сфере здоровьесбережения	50
Сатаров Т.Т. Уқушыларды ақпараттық тарбия қалыптастыруға айыптағышы	50
Ходасевичева А.А., Алмазбеков Т.Ю. Обучение чтению текста студентами	52
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	54
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	56
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	57
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	58
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	59
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	61
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	62
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	64
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	66
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	66
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	68
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	69
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	71
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	72
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	74
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	76
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	76
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	78
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	79
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	80
Аманжолетов Ш., Турдыбаев З. Олай тәлімдеді инновация тәсілдері туралы пікір қалыптастыру және тәжірибесі	82

Оиладаги ота-онанинг обрўси болани маънавий-ахлоқий тарбиясида муҳим восита эканлиги

Сабурова С. - НДПИ

Ота-она обрўси фарзандларда қачон пайдо бўлади? - деган савол тўғилиши табиийдир. Оилавий турмуш тажрибаларидан шу нарса маълумки, ота-онанинг обрўси давлат ва оила аъзолари олдида жавобгарликни ҳис қилишдан бошланади. Мабодо ота-она ўз иши, ўз бурчи учун жавобгар эканлигини тасаввур қила олса ва унга амалиётда риоя қилсалар, мана шу нарса уларнинг обрў-эътибор қозониши учун асосий замин эвазланади. Уларнинг руҳий дунёси, маънавияти оилавий илиқ муҳит учун старли ва таъсирчан бўлса, ўз-ўзидан обрў қозонилаверади, оила аъзолари ўртасида меҳр-мухаббатга эришади. Бундай обрў фарзандлар ҳайрихоҳлиги ва ҳамдарддигига сазовор бўлади. Натигада оила аъзолари тотув, осойишта, иноқ, аҳил, хотиржам, ҳамжихат турмуш кечирадилар. Оиладаги фарзандлар юксак ҳис-туйғули, маънавиятли, маланиятли инсон сифатида руҳий озуқа оладилар, улар ота-оналари билан беҳад фахрланадилар, ҳис-ҳаяжонга тўладилар ва шу гуруҳ билан яшайдилар, аста-секин энг зарур шахсий фазилатларини эгаллаб борадилар.

Оилавий турмушда айрим ота-оналар фақат тазйиқ ўтказиш йўли билан фарзандлари ҳамда бошқа оила аъзолари даврасида обрў орттиришни хоҳлайдилар, бу нарсани янашнинг асосий воситаси деб ҳисоблайдилар. Бунда улар кўрқитиш, буйруқ бериш, руҳан эзиш, таҳқирлашу тазйиқ ўтказиш усулларини қўллайдилар. Гоҳо улар тақарқандалик ва баджаҳдликни бола тарбиясининг энг муҳим усули деб биладилар.

Кўрқини асосида болада вужудга келган «тобеликни», «бўйсунитишни» улар ўзларича фарзандлари даврасида эришган обрўси деб ўйлайдилар, тарбиянинг бу усули *авторитар* деб айтилади.

Айрим ота-оналар эса ўз фарзандлари билан камроқ мулоқотда бўлишни, ўзларини улардан узоқроқ олиб юришни шу йўл билан обрў орттиришни ҳам ҳаёл қилишади. Уларнинг назарида гўё фарзанд билан қанча кам учрашишса, маълум масофадан муомала қилишса, шунча кўпроқ обрў қозониш мумкиндир. Лекин, бу нотўғри тушунча ва юзак кўрорга келиш ҳисобланади. Аксинча ота-она ўз фарзанди билан қанча кам мулоқотда бўлишса, уларнинг руҳияти билан яқиндан танишмаса, ўз таъсирини ўтказмасда, улар ўртасида бегоналашиш, бефарқ бўлиш, ҳис-туйғулари, ишонишлари, кўксинлари келиб чиқади.

Ҳозирги пайтда шундай ота-оналар ҳам учрайдики, улар болага фарсмончилик билан муносабатда бўлиш орқали обрў орттиришга ҳаракат қилишади. Ўз мақсадларини амалга ошириш учун улар қилдан қийиқ қидиришади, хатто ҳаракатларини келтириб чиқарган асл сабабдан кўз юмишади. Болага ҳадсиз танбеҳ беришади, бегоналар даврасида калака қилишади. Унинг юриш-туришларини чеклаб қўйишади, бўлар-бўлмасга танбеҳ беришадию, арзимас ҳаракат учун жеркиб, сийлаб ташлашади. Фарзандларига кўп панд-насихат қилавериш ҳам шахслараро муносабатда похуш кечинмаларни вужудга келтиради. Ота-оналар арзимаган майда-чуйда муаммоларга мулоҳаза, кўмак учун ҳам узундан-узюқ ўғит-насихат қиладилар. Фарзанд эркин поймол этиб, мустақил фикр юритиши, интилишини оёқ ости қилишгача бориб етадилар. Улар ўзларининг насихатгўйликларини ота-оналик бурчи деб баҳолайдилар.

Турмушда сохта яхшилик қилиш орқали фарзандлари олдида обрў орттиришмоқчи бўладиган ота-оналар ҳам бор. Бундай ота-оналар ўзларининг юмшоқ муомалалиги, беозорлиги, кечирувчанлиги, ён берувчанлиги, кам талабчанлиги билан фарзандларини ўзларига ром қилиб олишни истайдилар. Уларнинг феъл-атворида, на маънавийати, қатъиятчилиги, на талабчанлиги, на барқарорлиги мавжуд. Тилёгламачилик, сохталарни сунъийлик билан болада юксак инсоний ҳислатларни, олижаноб ҳис-туйғуларини, иродавий сифатларни таркиб топтириб бўлмайди. Ота-она обрўсини орттиришда ибрат кўрсатиш усули муҳим роль ўйнайди, оилада тарбия ишини муваффақиятли амалга ошириш учун ота-она тинмай ўзларини ҳам педагогик, ҳам руҳий жиҳатдан тарбиялаб боришлари керак, улар ўзларида етишмайдиган сифатларни эгаллаб бориб, мавжуд иллатларни батамом тугатишлари лозим. Чунки ота-онанинг тарбия жараёнидаги истеъдоди – бу фарзандларга нисбатан муҳаббат ва садоқатдан иборатдир.

Ота-оналар ўз фарзандлари ўртасида обрўга эга бўлишлари учун қатор чораларни амалга оширишлари зарур. Фарзандларни ёшига мос ҳолда тарбиялаш ишлар олиб боришлари даркор. Ота-оналар фарзандлари даврасида обрў орттириш учун уларнинг руҳий дунёсига кириб боришлари айнаи муддаодир. Чин обрўга эга бўлмоқчи бўлган ҳар бир ота-она қиммат вақтларини ўз фарзандларидан ҳеч маҳал аямасликлари керак. Оила даврасида ота-онанинг кузатувчанлиги, зийраклиги, ҳозиржавоблилиги, сезгирлиги, фаҳмлилиги, самимийлиги муҳим аҳамият касб этади. Ота-онанинг ўз фарзандларига ва оиланинг бошқа аъзоларига меҳрибонлиги обрў орттиришнинг энг муҳим йўлидан биридир. Фарзандларининг кучига, қизиқишларига, ақл-заковатига, хотирасига, диққат-эътиборига, иродавий ҳислатига, қилишлари ва ўқушлари вақтида, узлуксиз равишда уларнинг натижасини текшириш ва оқилона баҳо бериш рағбатлантириш болаларда қатъийлик ва дадиллик фазилатини вужудга келтиради. мустақил интилишини, ташаббус кўрсатиш сари чорлайди, қатталарга нисбатан ихлоси ортади.

Ихлос, ҳурмат, интилиш, тиришқоқлик обрўнинг узвий занжирлари ҳисобланади. Ота-оналарнинг ижтимоий муҳитда, жамоатчилик ўртасида ва оила даврасидаги самимийлиги ва гамхўрлиги уларга қатта обрў келтириши мумкин. Улардаги самимийлик, гамхўрлик фазилатлари фарзандлар руҳий дунёсига қатта таъсир этади. руҳланиш, тўлқинланиши, шижоат, эҳтиросни вужудга келтиради. Уларнинг ибратли ҳислатлари, шахсий фазилатлари, иродавий сифатлари, ўз-ўзини қўлга олиш каби жиҳатлари фарзандлар қалбида ўчмас из қолдиради. Ота-онага нисбатан ишонч, интилиш, мойиллик, ҳамдардлик сифатлари шакллана боради. Оилада руҳий муҳит, тотувлик мавжуд бўлиши учун ота-оналарда ҳақиқий маънодаги назокат ҳамда обрў мустаҳкам шаклланган бўлиши керак.